

ORGANIZATAT E SHOQËRISË CIVILE NË PARANDALIMIN DHE LUFTIMIN E EKSTREMIZMIT TË DHUNSHËM NË BALLKANIN PERËNDIMOR

This project is funded by
the European Union

B | T | D The Balkan Trust
for Democracy

A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

Ministry of Public
Administration of Montenegro

Organizatata e shoqërisë civile në parandalimin dhe luftimin e ekstremizmit të dhunshëm në Ballkanin Perëndimor - Raport Hartëzimi –

Autori: Eric Rosand

Shtëpia botuese: Forum mladi i neformalna edukacija – Forum MNE
Bratstva i jedinstva 4
81000 Podgorica, Montenegro

Për shtëpinë botuese: Elvira Hadžibegović Bubanja, Drejtor Ekzekutiv

Ky botim është prodhuar me mbështetjen financiare të Bashkimit Evropian, Fondacionit Ballkanik për Demokraci, një projekt i Fondit Gjerman Marshall të Shteteve të Bashkuara dhe Ministrisë së Administratës Publike të Malit të Zi. Përmbytja e tij është përgjegjësi vetëm e autorit dhe jo domosdoshmërisht pasqyron pikëpamjet e donatorëve.

ORGANIZATAT E SHOQËRISË CIVILE NË PARANDALIMIN DHE LUFTIMIN E EKSTREMIZMIT TË DHUNSHËM NË BALLKANIN PERËNDIMOR

- Raport Hartëzimi -

Podgorica, Dhjetor 2018

HYRJE

Ky hartëzim rajonal është prodhuar në kuadër të projektit: “Komunitetet të parat: Krijimi i një ‘Qendre’ të shoqërisë civile për parandalimin dhe luftimin e ekstremizmit të dhunshëm”. Projekti trevjeçar synon të fuqizojë organizatat e shoqërisë civile (OSHC) në Ballkanin Perëndimor (BP), duke përfshirë organizatat për gratë, të rinjtë dhe ato me bazë fetare, për t’u bërë më efektive e të përgjegjshme dhe për të përmirësuar kapacitetin e tyre në zbatimin e projekteve dhe dialogun me autoritetet qendrore e vendore mbi parandalimin dhe luftimin e ekstremizmit të dhunshëm (P/LEDH), duke ndikuar në politikat dhe proceset vendimmarrëse për sa i përket P/LEDH në rajon.

Qendra do të ofrojë një platformë për rritjen e bashkëpunimit dhe koordinimit midis numrit në rritje të OSHC-ve përkatëse dhe aktorëve të tjerë rajonalë të përfshirë në P/LEDH. Kjo do të mbushë një boshllëk të ndjeshëm, në përpjekje për të promovuar një qasje të ‘gjithë shoqërisë’ në P/LEDH, në një rajon ku kohët e fundit trajtimi i kërcënimit të ekstremizmit të dhunshëm është bërë një prioritet i lartë për qeveritë - më saktësisht, mungesa e një rrjeti dinamik të OSHC-ve që punojnë për të parandaluar dhe për të luftuar ekstremizmin e dhunshëm në nivel lokal dhe rajonal dhe për të bashkëpunuar me autoritetet në hartimin dhe zbatimin e politikave, planeve dhe programeve efektive të P/LEDH.

Projekti zbatohet nga një konsorcium i përbërë nga gjashtë OSHC nga Ballkani Perëndimor dhe mbështetet financiarisht nga Bashkimi Evropian, Fondacioni Ballkanik për Demokraci, një projekt i Fondit Gjerman Marshall të Shteteve të Bashkuara dhe Ministria e Administratës Publike të Malit të Zi.

Konteksti

Gjatë viteve të fundit, P/LEDH është bërë gjithnjë e më shumë pjesë e diskutimeve mbi politikën në Ballkanin Perëndimor. Ky fokus i ri është nxitur në masë të madhe si shkak i kërcënimeve nga radikalizimi, rekrutimi dhe largimi i një numri të madh luftëtarësh të huaj terroristë drejt Irakut, Sirisë dhe Ukrainës; përfshirë qytetarët nga BP, por dhe ata që shkojnë nga Evropa Perëndimore.

Qeveritë në rajon kanë pranuar se mënyra më efektive për të adresuar këtë sfidë dhe për të parandaluar radikalizimin në të ardhmen apo rekrutimin për ekstremizmin e dhunshëm është nëpërmjet një strategjie gjithëpërfshirëse që identifikon dhe zhvillon një gamë të gjerë mjetesh të ligjshme, për të goditur ata që nxisin, ushqejnë dhe përhapin ekstremizmin e dhunshëm. Tashmë, qeveritë janë në faza të ndryshme të zhvillimit të planeve kombëtare të veprimit P/LEDH, në mënyrë që të përfshijnë këtë qasje. Për më tepër, ekzistojnë përpjekje të ndryshme në nivel rajonal për të forcuar bashkëpunimin midis tyre, në adresimin e kompleksit të sfidave që paraqet ekstremizmi i dhunshëm. Shembuj të këtyre përpjekjeve përfshijnë Planin e Përbashkët të Veprimit kundër Terrorizmit për Ballkanin Perëndimor¹, nënshkruar midis gjashtë partnerëve të Ballkanit Perëndimor dhe BE-së, si dhe Forumin e Rezistencës të Ballkanit Perëndimor², mbështetur nga Departamenti Amerikan i Shtetit.

Dihet se në Ballkanin Perëndimor përpjekjet efektive të P/LEDH kërkojnë përpjekje të lokalizuara dhe të specializuara, duke forcuar kështu nevojën për të fuqizuar më tej aktorët e shoqërisë civile, përfshirë faktorët kulturorë, komunitarë, fetarë dhe arsimorë. Kjo gjë është veçanërisht e rëndësishme në BP, duke marrë parasysh rezultatet e studimeve të fundit, të cilat identifikojnë nevojën për të adresuar mungesën e përfshirjes së bashkësive fetare apo organizatave me bazë fetare dhe mungesën e aftësive të të menduarit kritik tek të rinjtë në rajon, si nxitës kryesorë të ekstremizmit të dhunshëm. Për më tepër, në këto përpjekje duhet të trajtohet edhe trashëgimia e luftërave të fundit në Ballkan dhe ndikimi i saj në identitetet e të rinjve, në peizazhin dinamik dhe kompleks socio-politik të rajonit.

Organizatave të Shoqërisë Civile në BP janë inkurajuar gjithnjë, edhe nga donatorët ndërkombëtarë, për t'u angazhuar në P/LEDH. Megjithatë, një pengesë kryesore për programimin efektiv rajonal të P/LEDH në BP mbetet mungesa e të kuptuarit tek OSHC-të dhe aktorët e tjerë lokalë të komunitetit që kanë kapacitet dhe besueshmëri për të ofruar programet e P/LEDH në nivel bazë. Edhe pse kohët e fundit financimet e donatorëve në mbështetje të projekteve P/LEDH të drejtuara në nivel lokal kanë filluar të lejojnë diversifikimin e përfshirjes së shoqërisë civile në këtë fushë, në mënyrë tipike kjo e fundit është dominuar nga një numër i vogël

1 https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/news/docs/20181005_joint-action-plan-counter-terrorism-western-balkans.pdf

2 <https://strongcitiesnetwork.org/en/scn-iri-event-in-the-ēestern-balkans/>

institutesh kërkimore joqeveritare me fokus kryesor terrorizmin dhe sigurinë rajonale e ndërkombëtare, me qasje të kufizuar në komunitetet më të prekura nga faktorët nxitës të ekstremizmit të dhunshëm në Ballkanin Perëndimor. Gjithashtu, ato kanë kapacitet të kufizuar për të ofruar veprime praktike në komunitet, të cilat mund të kenë potencialin për të adresuar nxitësit e radikalizimit dhe rekrutimit në rajon.

Hartëzime Kombëtare

Mungesa e një përmbledhjeje gjithëpërfshirëse dhe të përditësuar të tërësisë së aktorëve të shoqërisë civile, të domosdoshëm për zbatimin e veprimeve të P/LEDH, përbën një pengesë të rëndësishme për programimin efektiv të këtij të fundit në BP. Kështu, një ndër detyrat e para të këtij projekti ishte të bënte hartëzime në çdo vend të Ballkanit Perëndimor, të përfshirë në këtë iniciativë. Objektivat e hartëzimeve kombëtare ishin: 1) Identifikimi i OSHC-ve që punojnë në fusha përkatëse (si me P/LEDH, ashtu edhe me fusha të lidhura me të) dhe aktivitetet e tyre; 2) përshkrimi i marrëdhënies midis OSHC-ve, institucioneve qendrore e lokale dhe sektorit privat në vendet e rajonit; 3) ofrimi i një vlerësimi paraprak të pikave të forta dhe mundësive që OSHC-të lokale dhe komunitetet formale e joformale hasin në zhvillimin dhe dhënien e programeve P/LEDH dhe angazhimin e tyre në këtë çështje; dhe 4) dhënia e një vlerësimi paraprak të dobësive, sfidave dhe pengesave që hasin OSHC-të lokale dhe komunitetet formale e joformale në zhvillimin dhe dhënien e programeve P/LEDH dhe angazhimin e tyre në çështjet e politikave P/LEDH. Secila prej këtyre hartëzimeve ishte bazuar në një metodologji të përbashkët dhe u krye nga një OSHC lokale.

Metodologjia

Hartëzimet u mbështetën dhe integruan informacion nga OSHC-të, institucione qendrore dhe vendore, duke përfshirë koordinatorët kombëtarë të P/LEDH (ose ekuivalentët e tyre), përfaqësues të organizatave rajonale dhe ndërkombëtare, si Programi i Kombeve të Bashkuara për Zhvillim (UNDP), Organizata Ndërkombëtare për Migracionin (IOM), Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë (OSBE), si dhe OSHC-të ndërkombëtare. Siç ishte parashikuar, niveli i bashkëpunimit nga OSHC-të, institucionet qendrore e vendore dhe donatorët, ndryshonte nga shteti në shtet.

OSHC-ve të kontaktuaru iu kërkua të plotësonin pyetësorët mbi punën e tyre lidhur me P/LEDH, megjithatë në disa raste ato nuk u përgjigjën. Hartëzimet përfshijnë informacion për më shumë se 150 OSHC (dhe organizata me bazë fetare) nga të gjashtë vendet e rajonit, të cilat shprehën interes për të qenë pjesë e këtij procesi. Bazuar në intervistat e kryera gjatë veprimtarive të hartëzimit, shumë më tepër organizata pritet të përfshihen kur Qendra të iniciojë aktivitete në nivel kombëtar gjatë 2019.

Gjetje dhe Konkluzione paraprake

Edhe pse çdo raport kombëtar hartëzimi reflekton nuancat politike, historike dhe kulturore të vendit përkatës, dalin disa tema dhe tendenca të përbashkëta rajonale, të cilat reflektohen më poshtë dhe mund të informojnë për zhvillimin e mëtejshëm dhe prioritetet e Qendrës.

1. OSHC-të luajnë rolin e tyre në P/LEDH, megjithatë ka ende mjaft sfida për të ardhmen.

Pjesa më e madhe e vendeve të rajonit pranojnë se OSHC-të kanë evidencë të fortë të punës së drejtpërdrejtë me anëtarët e komuniteteve përkatëse dhe kanë zhvilluar ekspertizën e nevojshme për t'u angazhuar në një varg çështjesh të P/LEDH. Më tej, pranohet gjithnjë e më shumë se OSHC-të janë shpesh më të informuara dhe të pozicionuara më mirë për t'u angazhuar në nivel lokal sesa vetë qeveritë. Megjithatë, disa qeveri vazhdojnë të besojnë se P/LEDH është kryesisht përgjegjësi e shtetit, duke anashkaluar kontributet unike që shoqëria civile mund të japë në këtë fushë. Për më tepër, ekzistojnë OSHC që besojnë se disa qeveri po e neglizhojnë me qëllim P/LEDH, duke shpërfillur përgjegjësitë e tyre.

Sidoqoftë, aftësia e OSHC-ve për të kontribuar, pengohet ndonjëherë nga kapacitetet e kufizuara teknike dhe organizative, si dhe moskuptimi i mirë i ekstremizmit të dhunshëm dhe P/LEDH. Duke pasur parasysh veçanërisht ekspertizën teknike të kufizuar dhe kapacitetet e tjera të OSHC-ve, donatorët ndërkombëtarë kanë drejtuar financimin e P/LEDH drejt një numri të vogël organizatash, të cilat kanë demonstruar një evidencë historike në lidhje me kërkesat shpesh të komplikuar të zbatimit dhe implementimit. Kjo prirje po fillon të zhvendoset teksa donatorët gjithnjë e më tepër po mbështeten në mekanizmat e “granteve të vogla”, ose në programe të tjera që lejojnë OSHC-të e mëdha të shpërndajnë fonde dhe të mbikëqyrin zbatimin e projekteve të iniciuara nga organizatat bazë.

2. Financim i kufizuar nga qeveria për iniciativat P/LEDH të OJF-ve.

Thuajse asnjë qeveri e rajonit nuk ofron mbështetje konkrete për përpjekjet e OSHC-ve me P/LEDH. Kjo ka çuar në një varësi të plotë nga financimi ndërkombëtar për iniciativat të tilla, duke prodhuar programe që zakonisht reflektojnë interesat e donatorëve bilateralë apo organizatave ndërkombëtare ose rajonale, duke mos qenë të lidhura me një plan veprimi kombëtar (PVK) ose një kuadër tjetër relevant kombëtar apo lokal. Kjo mund të çojë në programe të paqëndrueshme, mbi të cilat komunitetet dhe institucionet qendrore apo vendore ndjejnë një ndjenjë të kufizuar përgjegjësie dhe përkatësie.

3. Shpeshherë P/LEDH barazohet me një nga format e ekstremizmit të dhunshëm, atë të lidhur me ISIS dhe grupet e tjera islamike.

Në disa shtete, një imazh specifik i ekstremizmit është formuar në epokën e ISIS, duke lidhur fenomenin e ekstremizmit të dhunshëm me luftëtarët e huaj që iu bashkuan grupeve ekstremiste. Vihet re se jo të gjitha qeveritë e rajonit e trajtojnë ekstremizmin e djathtë me të njëjtin nivel shqetësimi si atë të ISIS, pavarësisht dëshmimeve të OSHC-ve të intervistuar që tregojnë se ai mund të shihet si një kërcënim më i madh.

Për më tepër, donatorët ndërkombëtarë zakonisht nuk financojnë programe që trajtojnë ekstremizmin e dhunshëm të krahut të djathtë dhe kështu puna e OSHC-ve të P/LEDH, e cila mbështetet pothuajse ekskluzivisht në fondet e donatorëve, është e përqendruar gati tërësisht në një formë të vetme të ekstremizmit të dhunshëm. Ndër të tjera, theksimi vetëm i një forme ka potencialin për të izoluar individë që mund të ndihen të synuar, gjë që mund ta bëjë radikalizimin e tyre më të mundshëm, si dhe të injorojë fenomenin e “ekstremizmit reciprok”³. Ky koncept sugjeron që grupet ekstremiste bëhen më ekstreme në përgjigje të aktivitetit të njëri-tjetrit, duke e argumentuar dhunën si të justifikuar, sepse e perceptojnë një grup kundërshtar si ekstremist.

4. Shumica e OSHC-ve të përfshira në P/LEDH janë të angazhuara në fushën e parandalimit, duke punuar me komunitetet apo grupet, në vend të programeve që synojnë individë të identifikuar si “në rrezik” ose të cenueshëm ndaj radikalizimit.

Iniciativat ekzistuese P/LEDH të udhëhequra nga OSHC tentojnë të përqendrohen kryesisht në hulumtim (p.sh. në identifikimin e nxitësve të ekstremizmit të dhunshëm në nivel kombëtar dhe rajonal dhe mënyrën se si të trajtohen këta nxitës, përfshirë ndërtimin e rezistencës së komunitetit) dhe aktivitete për parandalimin e ekstremizmit të dhunshëm. OSHC-të zakonisht angazhohen në komunitete ose grupe, më shumë se sa në nivel individual.

Projektet e fokusuara tek parandalimi përfshijnë aktivitete të tilla si: a) ndërtimi i aftësive të të menduarit kritik, b) angazhimi i komunitetit, c) dialogu ndërfaqësor, d) mesazhe kundër ekstremizmit, e) fuqizimi i të rinjve dhe të gjitha gjinive, d) ndërgjegjësimi i nënave, grave dhe mësuesve për shenjat e radikalizimit dhe mënyrën e trajtimit të tij, f) ndërmjetësimi dhe masa të tjera, g) të drejtat e njeriut, h) programe arsimore, dhe i) aktivizmi paqësor.

Megjithëse raportet kombëtare të hartëzimit japin të dhëna mbi një sërë projektesh të tilla, shumë prej tyre do të karakterizoheshin më saktë si të lidhura me P/LEDH dhe jo qëllimisht të ndërtuara për të arritur rezultate specifike në lidhje me parandalimin dhe luftimin e ekstremizmit të dhunshëm.

5. Përfshirja e OSHC-ve në çështjet e intervenimit, rehabilitimit dhe riintegritimit është e limituar.

Qeveritë në rajon pranojnë që OSHC-të duhet të jenë pjesë e një qasjeje gjithëpërfshirëse për P/LEDH, megjithatë ata duket se besojnë se kontributet e tyre duhet të kufizohen në punën parandaluese, ndërsa policia dhe shërbimet e inteligjencës (aktorët qeveritarë në përgjithësi) janë ato që duhet të dominojnë çështjet e intervenimit, rehabilitimit dhe riintegritimit.

Kështu, në pjesën më të madhe të rasteve, OSHC-të, përkundër avantazheve të pranuar, nuk po punojnë me luftëtarët e huaj terroristë të kthyer dhe / ose familjet e tyre, si dhe nuk marrin pjesë në ndërhyrje individuale me anëtarë të komuniteteve të identifikuar si “në rrezik” radikalizimi ndaj ekstremizmit të dhunshëm.

6. Kapacitetet e OSHC-ve janë shpesh të limituara.

Për shembull, ata mund të kenë vështirësi me të kuptuarin e ekstremizmit të dhunshëm, radikalizimit, P/LEDH-it dhe termave të tjera të lidhur. Kjo mund të pengojë aftësinë e OSHC-ve për të zhvilluar programim efektiv, por edhe bashkëpunimin midis tyre.

Vështirësia në të kuptuar bën që një program P/LEDH i udhëhequr nga shoqëria civile, të mos jetë i përshtatshëm për të plotësuar nevojat e përfituesve. Kështu, këto programe janë thjesht ri-adaptime (ose thjesht emërtohen ndryshe) të projekteve të ndërtimit të paqes, pajtimit dhe demokratizimit.

Ekzistojnë pak mundësi trajnimi apo mjete për të ndërtuar ekspertizën e OSHC-ve për P/LEDH, megjithatë publikimi i fundit i OSBE-së⁴ mbi rolin e tyre në BP duhet të ndihmojë në mbylljen e këtij hendeku. Për më tepër, kohët e fundit është shtuar rritja e ndërgjegjësimit për ekstremizmin e dhunshëm dhe P/LEDH tek OSHC-të në nivelin lokal. Sidoqoftë, i është kushtuar pak vëmendje pajisjes së OSHC-ve me njohuri dhe aftësi të nevojshme, e aq më pak me mundësi për të kontribuar në zhvillimin e planeve, politikave dhe programeve kombëtare ose lokale në lidhje me P/LEDH ose ndërhyrjeve të specializuara të tij që adresojnë çështjet e traumës, zemërimit dhe identitetit, si nxitës të dhunës ekstreme në nivel individual. Kjo ka sjellë mungesën e ndërhyrjeve P/LEDH në planin individual, veçanërisht atyre që synojnë hapësirën “para-penale”, ku OSHC-të zakonisht mund të luajnë një rol aktiv, duke përfshirë ato që kanë trajnimin e duhur në këshillim ose mbikëqyrje.

Përtej sfidave të kapaciteteve substanciale, OSHC-të punojnë gjithashtu në një mjedis ku besimi midis tyre dhe qeverive mund të mungojë, teksa këta të fundit vazhdojnë të kenë vështirësi në përkthimin e retorikës mbi nevojën për

qasjen e të “gjithë shoqërisë” në P/LEDH. Shumë aktorë qeveritarë vazhdojnë të shohin P/LEDH si çështje sigurie, më shumë se sa një çështje të komunitetit dhe shfrytëzimi i vazhdueshëm e saj në arenën politike mund të komplikojë përpjekjet e OSHC-ve për të zbatuar projektet P/LEDH në komunitete të veçanta.

Për më tepër, shumë OSHC lokale kanë përvojë të kufizuar në monitorimin, vlerësimin dhe menaxhimin më gjerësisht të projekteve ose, siç përmendet më poshtë, pak mundësi për të ndarë mësimet e nxjerra, sfidat dhe informacionin, me kolegët e OSHC-ve në nivel kombëtar, e aq më pak në nivel lokal.

7. Prioritetet dhe rajonet e fokusuara të P/LEDH në një shtet të caktuar përcaktohen nga donatorët.

Organizatat e Shoqërisë Civile shpesh shihen “thjesht” si zbatues të objektivave të orientuara nga donatorët dhe nuk përfshihen në vendime që kanë të bëjnë me hartimin e iniciativave. Shumica e projekteve P/LEDH të zbatuara nga OSHC-të janë përqendruar në “pikat e nxehta” të identifikuar nga donatorët. Kjo bën që iniciativat të mbizotërojnë në ato komunitete, nga të cilat individët udhëtuan në Irak, Siri ose zona të tjera konflikti. Në këtë mënyrë, mund të ‘harrohen’ komunitetet e tjera ku rreziqet dhe dobësitë janë të ngjashme dhe ku nevojiten përpjekje parandaluese, por ku kërcënimi nuk shihet si i ngutshëm nga donatorët. Në përgjithësi, edhe pse financimi i donatorëve për përpjekjet e P/LEDH në rajon vazhdon të rritet, OSHC-të e perceptojnë si mungesë koherence qasjen e donatorëve në vendet e tyre përkatëse. Përveç fokusit ndoshta tepër të ngushtë gjeografik, ekziston ideja se shumë para po harxhohen në projekte që nuk kanë rezonancën e nevojshme në komunitetet që donatorët synojnë. Kjo vjen pjesërisht si pasojë e mungesës së konsultimeve me OSHC-të lokale dhe aktorët e tjerë të komunitetit, në lidhje me nevojat dhe prioritetet e komuniteteve përkatëse, e aq më pak të llojeve të iniciativave P/LEDH që duhet të ndiqen.

8. Ekzistojnë shumë pak mekanizma që mundësojnë bashkëpunimin e OSHC-ve dhe qeverive në P/LEDH.

Mbështetja e qeverive kombëtare për iniciativat P/LEDH të udhëhequra nga OSHC-të zakonisht kufizohet në sigurimin e informacionit, pjesëmarrjen në konferenca të udhëhequra nga organizatat, ftesat që këto të fundit të marrin pjesë në konferencat qeveritare, dhënien e lejes për të vepruar (p.sh. për të zbatuar aktivitetet në shkolla), por nuk përfshin sigurimin e burimeve financiare ose mbështetjen për ngritjen e kapaciteteve. Thuajse asnjë OSHC nuk është ftuar apo lejuar të ofrojë kontribute në zhvillimin e planeve kombëtare të veprimit për P/LEDH, e aq më pak t’i zbatojë ato⁵.

⁵ Për shembull, në Bosnjë dhe Hercegovinë përfaqësues nga vetëm tre OJQ janë ftuar rregullisht në takimet e koordinimit të PLED të udhëhequra nga koordinatori kombëtar.

Bashkëpunimi më i madh midis qeverisë dhe OSHC-ve mbi P/LEDH duket se ndodh në baza ad hoc. Kohëzgjatja e projektit zakonisht nuk lejon mundësi të mjaftueshme për të zhvilluar mekanizma të qëndrueshëm të bashkëpunimit ndërmjet tyre. Aty ku bashkëpunimi ndodh, zakonisht kufizohet në një numër të vogël të OSHC-ve me të cilat qeveria përkatëse ka marrëdhënie ekzistuese. Në fakt, disa qeveri duket se aktualisht i japin prioritet koordinimit me donatorët ndërkombëtarë dhe jo atij me OSHC-të. Sidoqoftë, ata duket se janë të vetëdijshëm për nevojën për të adresuar këtë boshllëk dhe për të krijuar mekanizma më formalë për të mundësuar një bashkëpunim të strukturuar dhe të qëndrueshëm me OSHC-të rreth agjendës së P/LEDH⁶.

Në Malin e Zi, për shembull, Ministria e Brendshme krijoi një ekip ndërdisiplinor për të ofruar këshilla dhe mbështetje për zbatimin e Planit Kombëtar të P/LEDH. Edhe pse disa OSHC në vend janë të përfshira, shumica e tyre nuk janë fare në dijeni të ekzistencës së tij.

Një iniciativë potencialisht premtuese në Shqipëri përfshin përpjekjet e Qendra e Koordinimit Kundër Ekstremizmit të Dhunshëm, për të krijuar një rrjet të dedikuar për koordinim me OSHC-të që do të mundësonte shkëmbimin e informacionit ndërmjet aktorëve qeveritarë dhe joqeveritarë në lidhje me kërcënimet ekstremiste në vend dhe projektimin / zbatimin e politikave dhe programeve P/LEDH.

Kjo Qendër po ndihmon gjithashtu për t'iu ofruar donatorëve dhe OSHC-ve informacione mbi “pikat e nxehta” të radikalizimit dhe nevojat e P/LEDH në vend, të cilat mund të ndihmojnë në harmonizimin e përpjekjeve të ndryshme të OSHC-ve për të shmangur mbivendosjen dhe për të bërë targetimin e mirë të fushave që kanë nevojë për më shumë vëmendje.

9. Bashkëpunimi ndërmjet OSHC-ve që punojnë me P/LEDH në shtete të caktuara është i kufizuar

Nuk ekzistojnë rrjete kombëtare ose mekanizma të tjerë për të mundësuar një bashkëpunim të tillë, ndërsa OSHC-të tentojnë të shohin njëra-tjetrën si konkurrenca për financimet e donatorëve. Kjo nga ana tjetër çon në një hezitim për të ndarë idetë, përvojat dhe informacionin e projektit.

Edhe pse OSHC-të mund të bashkëpunojnë në një projekt të caktuar, mungesa e kanaleve të komunikimit të rregullt çon në mbivendosje të iniciativave, raporteve, projekteve dhe studimeve të P/LEDH. Për më tepër, kjo pengesë cenon përpjekjet për të hartuar dhe zbatuar programe lokale multi-disiplinore, me qëllim identifikimin e individëve në proces radikalizimi dhe intervenimin përpara se ata të angazhohen në forma ekstreme të dhunës.

6 Për shembull, organi kombëtar i koordinimit të P/LEDH në Maqedoni ka njohur nevojën për të formalizuar dhe rregulluar qasjen e tij aktuale ad hoc për angazhimin me OSHC-të

OSHC-të kanë nevojë për më shumë mundësi për të ndarë arritjet dhe sfidat e tyre në P/LEDH, si dhe për të shqyrtuar opsionet për bashkëpunim me njëra-tjetrën dhe me aktorë të tjerë të P/LEDH. Edhe pse raste përjashtimore dhe jo normë, ka disa zhvillime potencialisht premtuese në këtë fushë. Për shembull, në Kosovë, Partners Kosova Qendra për Menaxhimin e Konfliktëve, për të koordinuar aktivitetet që lidhen me parandalimin dhe sensibilizimin, ka bashkëpunuar ngushtë me palë të ndryshme interesi në të gjithë vendin, siç janë OSHC-të lokale dhe ndërkombëtare, institucionet qendrore dhe vendore, ato arsimore dhe organizatat religjioze.. Për shembull, në Kosovë, Qendra e Partnerëve për Menaxhimin e Konfliktëve, për të koordinuar aktivitetet që lidhen me parandalimin dhe sensibilizimin, ka bashkëpunuar ngushtë me palë të ndryshme interesi në të gjithë vendin, siç janë OSHC-të lokale dhe ndërkombëtare, institucionet qendrore dhe vendore, ato arsimore dhe organizatat religjioze. Gjithashtu, Qendra e Trajnimeve dhe Burimeve për Avokim⁷ po udhëheq një nismë që mbledh OSHC-të e fushës, me qëllim shkëmbimin e përvojave, praktikave të mira dhe sfidave për zbatimin e projekteve P/LEDH në vend. Përveç kësaj, Fondi për Angazhimin dhe Rezistencën e Komunitetit Global (GCERF)⁸ ka mbështetur krijimin e tre konsorciumeve të OSHC-ve që përfshijnë 16 të tilla në Kosovë, të cilat janë përfitues të granteve GCERF për P/LEDH. Po ashtu, përmes një projekti të financuar nga BE, Komiteti Shqiptar i Helsinkit⁹ po jep grante të vogla për 21 OSHC në Shqipëri dhe po lehtëson bashkëpunimin midis përfituesve. Qendra Kulturore DamaD kohët e fundit institucionalizoi një sistem referimi P/CVERLT në Serbinë Jugperëndimore. Ajo lidh autoritetet lokale, institucionet që ofrojnë shërbime në fushën e shëndetësisë, mirëqenies, arsimit, kulturës, drejtësisë dhe sigurisë, OSHC-të dhe mediat. Ky sistem u krijua për të mundësuar ofrimin në kohë të kujdesit dhe mbështetjes për të rinjtë në rrezik radikalizimi. Ky mekanizëm mbështetet në politikën, qasjet dhe kapacitetet e ofruesve të shërbimeve për: a) njohjen dhe identifikimin e të rinjve në rrezik ekstremizmi dhe radikalizmi (ose në proces radikalizimi); b) ofrimin e mbështetjes gjithëpërfshirëse për të rinjtë për të kundërshtuar ndikimet radikalizuese; dhe c) shërbimin si një mekanizëm feedback-u që punon për ndryshime në legjislacion, politika publike dhe praktika institucionale në lidhje me P/LEDH.

7 <http://advocacy-center.org/>

8 <https://www.gcerf.org/>

9 http://www.ahc.org.al/wp-content/uploads/2017/07/Guideline_Subgrant_en_new.pdf

MBI AUTORIN //

Eric Rosand është Drejtor i Projektit të Parandalimit, anëtar në Projektin e Politikës së Jashtme të Institutit Brookings për Marrëdhëniet Amerikane me Botën Islame, bashkëpunëtor i lartë në Institutin 'Royal United Services' në Londër dhe president e themelues i PVE Solutions. Deri në mars të vitit 2016, ai ishte një zyrtar i lartë në Departamentin e Shtetit të SHBA, duke punuar në luftën kundër terrorizmit dhe ekstremizmit të dhunshëm (P/LEDH). Ndër të tjera, ai shërbeu si koordinator i politikave të departamentit për Samitin e Shtëpisë së Bardhë në 2015 për luftën kundër ekstremizmin të dhunshëm dhe pasojat e tij në vijim. Nga viti 2010 deri në vitin 2016, ai ndihmoi në zhvillimin dhe nisjen e një sërë iniciativave ndërkombëtare kundër terrorizmit dhe P/LEDH, duke përfshirë Forumin Global kundër Terrorizmit, Fondin e Angazhimit dhe Rezistencës së Komunitetit Global, Hedayah, Institutin Ndërkombëtar për Drejtësi dhe Sundimin e Ligjit, si dhe Rrjetin e Qyteteve të Forta. Nga viti 2006 deri në vitin 2010, ai ishte bashkë-drejtues i Qendrës për Bashkëpunimin Global kundër Terrorizmit (tani Qendra Globale për Sigurinë e Bashkëpunimit) dhe shërbeu si anëtar jo-rezident në Qendrën e Bashkëpunimit Ndërkombëtar të Universitetit të Nju Jorkut. Gjithashtu, ai ka shërbyer në Zyrën e Departamentit të Shtetit të Këshilltarit Ligjor dhe të Misionit Amerikan në Kombet e Bashkuara. Ai është autor i një sërë raportesh dhe blog-esh. Ai ka një Bachelor në histori nga Kolegji Haverford, një doktoratë (JD) nga Shkolla e Drejtësisë së Universitetit Columbia dhe një master (LLM) në të drejtën ndërkombëtare nga Universiteti i Cambridge.

ANËTARËT DHE BASHKËPUNËTORËT E KONSORCIUMIT

Mali i Zi

Forum MNE
 Bratstva i jedinstva 4, 81000 Podgorica
 Telefon: +382 20 602 710
www.forum-mne.com

Bashkëpunëtorë: Ministria e Brendshme dhe Ministria e Punëve të Jashtme

Shqipëria

Qendra për Nisma Ligjore Qytetare
 Rr. Vaso Pasha, Pall 12, Shk. 1, Ap. 1., P.O BOX 1549, Tirana
 Telefon: +355 4 240 933
www.qag-al.org

Bashkëpunëtor: Shkolla e Magjistraturës

Bosnja dhe Hercegovina

Hope and Homes for Children BiH
 Himze Polovine 13A, 71 000 Sarajeva
 Telefon: +387 33 200 672
www.hhc.ba

Bashkëpunëtorë: Ministria Federale e Punës dhe Çështjeve Sociale

Kosova

Partners Kosova – Qendra për Menaxhimin e Konfliktëve
 28 Nëntori, BB 1/2, H3, kati i parë, nr. 3, Dardani, 10000 Prishtinë
 Telefon: +381 (0) 38 543 350
www.partnerskosova.org

Bashkëpunëtorë: Departamenti kundër terrorizmit, Policia e Kosovës

Maqedonia

Centre for Common Ground
 MT Gologanov 54, 1/7, 1000 Shkup
 Telefon: +389 2 3118 572
www.ccg.org.mk

Serbia

Cultural Center DamaD
 37. Sandžačke divizije 1/4, II sprat
 36300 Novi Pazar
 Telefon: +381 20 332 750
www.kcdamad.org

Bashkëpunëtorë: Qendra Kërkimore për Sigurinë e Qytetarëve (Fakulteti i Shkencave të Sigurisë, Universiteti i Beogradit), qyteti i Novi Pazar dhe Komuniteti Islamik i Serbisë.

